

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 13. јануар 2013. године

Предмет бр. 194/09

Петра КОСТИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 13. јануара 2013. године, уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ
г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 30. априла 2009. године и уписана је истог дана.
2. Дана 23. децембра 2009, 22. јуна 2011. и 29. марта 2012. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације и документацију. Дана 6. септембра 2011. године, неке информације су добијене путем телефонског разговора.
3. Дана 24. августа 2011. године, Комисија је затражила додатне информације од Канцеларије за везу са судовима (КВС) при косовском Министарству правде. КВС је одговорио 2. септембра 2011. године.

4. Одлуком од 26. септембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом.
5. Дана 15. октобра 2012. године, Комисија је проследила одлуку о прихватљивости Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) како би добила примедбе УНМИК-а на меритум предмета.
6. Дана 11. децембра 2012. године, СПГС је доставио примедбе УНМИК-а на меритум жалбе.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

7. Жалилац је бивша становница Косова са тренутним пребивалиштем на територији уже Србије.
8. Жалилац наводи да је она власница објекта који се налази у селу Ретимље, у општини Ораховац. Жалилац је користила објекат до јула 1999, када се из безбедносних разлога и након отмице свог сина преселила у ужу Србију. Она наводи да је објекат накнадно узурпиран, оштећен, опљачкан и, напokon, порушен од стране непознатих починилаца.
9. Дана 15. јуна 2004. године, жалилац је поднела тужбу Општинском суду у Ораховцу против Општине Ораховац и Привремених институција самоуправе (ПИС), у којој тражи надокнаду штете нанете имовини у износу од 280.000 евра.
10. Током 2004. године, судовима на Косову је поднето око 17.000 захтева за надокнаду штете, већином од стране косовских Срба који су 1999. године напустили своје домове на Косову због непријатељске агресије, и чија је имовина касније била оштећена или уништена. Са циљем да задовоље законски петогодишњи рок за предају грађанских захтева за надокнаду штете, ови жалиоци су поднели своје захтеве у отприлике исто време током 2004. године. Захтеви су били управљени против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантне општине (видети мишљење Саветодавне комисије за људска права (ХРАП), *Милогорић и остали*, предмети бр. 38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, од 24. марта 2010, § 1; за правну основу по којој су жалиоци засновали своје захтеве, видети исто мишљење, § 5).
11. У вези са овим предметима, директор Одељења правде (ОП) при УНМИК-у је 26. августа 2004. године послао писмо председницима свих општинских и окружних судова и председнику Врховног суда Косова, у коме помиње да је поднето „преко 14.000“ таквих захтева. Указао је на „проблеме које ће судови имати због тако великог прилива захтева“ и замолио је да „се не заказују [такви] предмети док не будемо заједно одлучили како најбоље да их решимо“ (за пуни текст писма видети мишљење о предмету *Милогорић и остали*, наведеном горе у § 10, под § 6).
12. Дана 15. новембра 2005. године, ОП је упутио обавештење косовским судовима да почну рад на захтевима у вези са штетом коју су нанела идентификована физичка лица, као и за штету учињену након октобра 2000. године, имајући у виду да „препреке ефикасном решавању ових случајева“ више не постоје. Захтеви који се тичу догађаја пре октобра 2000. године нису обухваћени овим писмом.

13. Дана 28. септембра 2008. године, директор ОП-а упутио је савет судовима да би случајеве који нису били заказани по захтеву од 26. августа 2004. године требало сада да обраде.
14. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
15. До сада, Општински суд у Ораховцу није контактирао жалиоца нити су заказана саслушања у вези са горенаведеном тужбом.

III. ЖАЛБА

16. Утолико што је жалба проглашена прихватљивом, жалилац заправо тврди да су поступци који се тичу њеног захтева за одштету за уништenu имовину обустављени те јој је онемогућено да добије разрешење свог захтева, чиме је прекршено њено право приступа суду према члану 6 § 1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП). Она се такође жали на то што, услед обустављања, поступак није решен у догледно време, чиме је дошло до кршења члана 6 § 1 ЕКЉП. Коначно, она тврди да је из истог разлога њено право на ефикасан правни лек сходно члану 13 ЕКЉП такође нарушено.

IV. ПРАВО

Наводна кршења члана 6 § 1 ЕКЉП

17. Комисија напомиње да се у предмету жалиоца покрећу питања чију су суштину други жалиоци већ поднели Комисији. Комисија подсећа да је, на пример, у спојеним предметима *Милогорић и остали* (наведеним у § 11 изнад), размотрила жалбе петоро жалилаца који су такође били власници некретнина на Косову. Године 1999, у страху од непријатељске агресије, они су такође напустили своје домове на Косову. Њихова имовина је оштећена или уништена током друге половине 1999. године, након доласка УНМИК-а и КФОР-а на Косово. Ови жалиоци су такође поднели жалбе 2004. године надлежним општинским судовима против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантних општина, тражећи одштету за штету нанету њиховој имовини. Ни они нису контактирани од стране судова и нису заказана рочишта због горенаведене интервенције од стране ОП-а којом су заустављени судски поступци од августа 2004. до септембра 2008. године. У овим предметима, Комисија је закључила да је право жалилаца да о њиховом захтеву одлуче судови било прекршено.
18. У свом одговору, СПГС је доставио детаљне аргументе, засноване на судској пракси Европског суда за људска права. Између осталог, СПГС тврди да се захтев УНМИК-а за обуставом поступака мора сматрати као легитиман и да је, у условима послератног Косова и његовог судског система који се развија, привремена обустава била једини начин да се УНМИК бави јединственом ситуацијом са којом се суочио судски систем на Косову, а који је узрокован

приливом захтева за надокнаду штете. СПГС такође тврди да је постојала разумна пропорционалност између ангажованих средстава и циља коме се тежило, зато што је пронађена праведна равнотежа између захтева од општег друштвеног интереса и захтева о заштити основних права појединца. Према СПГС-у, разумност дужине поступка треба проценити у светлу одређених околности предмета, а Европски суд нарочито примењује три критеријума: понашање судских власти, сложеност предмета и понашање подносиоца жалбе. Само одлагања која се приписују Држави узрокују кршење захтева о разумном времену. СПГС детаљно анализира примену три горе наведена критеријума у контексту Косова и како се они односе на жалиоца.

19. Што се тиче понашања жалиоца, СПГС тврди да она није представила никакве доказе који би показали да се она на било који начин интересовала за напредак свог предмета или се жалила да њен предмет не напредује и да треба да напредује било унутар локалних судова на Косову или ОП-а или неког другог тела УНМИК-а или ПИС-а, укључујући и канцеларије за везу са судом. Нити се жалилац жалила ЕУЛЕКС-у након његовог распоређивања на Косову децембра 2008. године.
20. Комисија подсећа да је већ узела у разматрање и одбацила све ове аргументе у случају *Милогорић и остали* (наведеном у § 11 изнад) и у случају *Бериша и остали* (ХРАП, предмети бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011. године, § 24), *Лалић и остали* (ХРАП, предмети бр. 30/08 и остали, мишљење од 13. маја 2011. године, § 21), *Фелеги и остали* (ХРАП, предмети бр. 32/08 и остали, мишљење од 17. августа 2012.) и *Станишић* (ХРАП, предмет бр. 34/08, мишљење од 22. августа 2012.). Што се тиче аргумента да се околности на Косову морају узети у обзир, Комисија је закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју узети као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (*Милогорић и остали*, § 44; *Бериша и остали*, § 25, *Лалић и остали*, § 22, *Фелеги и остали*, § 24).
21. Комисија не види ниједан разлог због ког би одступила од ових закључака.
22. Комисија сада разматра аргумент који је СПГС доставио у погледу сложености овог питања. У својим примедбама на меритум, СПГС се позива на предмет *Станишић* ХРАП-а. Он поготово наглашава позивање Комисије на чињеницу да су такви захтеви поднети пред општинским судовима представљали одређене правне проблеме, у вези са питањима као што је имунитет, што је допринело одлагању поступака (случај *Станишић*, наведен у § 20 горе у тексту). СПГС се позива на ЕСЈП, а посебно на предмет *Зисман против Немачке* (бр. 20024/92, пресуда од 16. септембра 1996.). Он тврди да, при разматрању тога да ли је дошло до неразумног одлагања поступка, мора такође да се размотри чињеница да одлуке по таквим предметима, из којих произилазе импликације ван предмета који се у том тренутку разматра, захтевају више времена пре доношења коначне одлуке. Као резултат тога, захтев какав је жалилац поднео захтевао је додатно време пре него што је одлука могла бити донета.
23. Међутим, Комисија прави разлику између аргумента који је покренуо СПГС у вези са сложености и жалбом жалиоца. Разлог који је ОП дао за мораторијум није имао везе са правном сложености предмета, већ са самим бројем жалби које су поднете општинским судовима (видети писмо ОП-а, наведено у § 11 горе у тексту).

Одлагање је било то које је довело до могућег кршења УНМИК-ових обавеза сходно члану 6, а не било каква привидна сложеност предмета.

24. У предмету *Станишић* ова разлика је додатно наглашена. Случај је већ саслушан по овом питању и аргументи су објављени. У овој жалби, није забележена таква процедурална активност и случај је једноставно био замрзнут док се чекала даља одлука ОП-а 2008. године. При разматрању питања одлагања, Комисија се фокусира на овај мораторијум, а не на било какву привидну додатну сложеност у предмету. Као резултат тога, предмет ЕСЈП-а *Зисман против Немачке* (наведен изнад) не одражава ни на који начин оправдан разлог за одлагање разматрања жаличевог случаја.
25. У погледу аргумента СПГС-а да се жалилац није распитивала о напретку свог предмета код Општинског суда у Ораховцу, било пре распоређивања ЕУЛЕКС-а децембра 2008. године или касније, Комисија је већ одбацила ове аргументе у предмету *Лалић и остали* (наведеном изнад у § 20). Закључила је да се жалиоци не могу кривити за то што се нису распитивали код релевантних судова о напретку својих предмета (*Лалић и остали*, § 25). Такође, у погледу аргумента да се жалилац није распитивала код ЕУЛЕКС-а о напретку свог предмета, Комисија је закључила да је ово питање ирелевантно за разматрање жалбе јер ситуација након децембра 2008. године у сваком случају лежи ван одговорности УНМИК-а (видети изнад § 15, *Лалић и остали*, § 26).
26. Комисија, такође, не види ниједан разлог због ког би одступила од ових закључака.
27. У светлу горе наведеног, Комисија закључује да је постојало кршење члана 6 § 1 ЕКЈП у погледу немогућности жалиоца да о њеном захтеву одлуче судови и да није неопходно да се засебно испита питање трајања поступка.

Наводно кршење члана 13 ЕКЈП

28. Комисија налази да се жалба према члану 13 ЕКЈП (право на ефикасан правни лек) у основи односи на иста питања као и она разматрана према члану 6 § 1. Под овим околностима, она налази да се не појављују посебна питања према члану 13 ЕКЈП (*ХРАП, Милогорић и остали*, наведен у § 11 изнад, при § 49).

V. ПРЕПОРУКЕ

29. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
30. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, према горе наведеном запажању Комисије, (видети § 15), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. Стога, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати непосредни утицај на поступке пред општинским судовима.
31. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран. У складу са судском праксом Европског суда за људска права у

ситуацијама смањене државне надлежности, Комисија је мишљења да УНМИК мора настојати, свим расположивим дипломатским средствима *vis-à-vis* косовских власти, да пружи уверење да ће се предмети које је поднела жалилац прописно обрадити (видети ХРАП, предмете *Милогорић и остали* § 49 и *Лалић и остали* § 32, наведене изнад; упоредити Европски суд за људска права (ЕСЉП) (Велико веће), предмет *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, предмет *Ал-Садун и Муфди против Велике Британије*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171).

32. Комисија даље сматра да УНМИК треба да предузме одговарајуће кораке за адекватну накнаду према жалиоцу, за претрпљену нематеријалну штету која је резултат продуженог обустављања поступка који је она покренула.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕМОГУЋНОСТИ ЖАЛИОЦА ДА О ЊЕНОМ ЗАХТЕВУ ОДЛУЧЕ СУДОВИ;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ВЕЗИ СА ДУЖИНОМ ПОСТУПКА;**
- 3. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 4. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ПОЗОВЕ НАДЛЕЖНЕ ВЛАСТИ НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ СЕ ОБЕЗБЕДИЛО ДА СЕ О ПРЕДМЕТУ ЖАЛИОЦА ОДЛУЧИ БЕЗ ДАЉЕГ ОДЛАГАЊА;**
 - b. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА АДЕКВАТНУ НАКНАДУ ПРЕМА ЖАЛИОЦУ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ;**
 - c. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј АНТОНОВ
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
Председавајући